

**WIELKOŚĆ
GMIN I POWIATÓW
A SPRAWNOŚĆ ICH
FUNKCJONOWANIA**

**HIPOTEZY WIELKOLUDÓW
I LILIPUTÓW**

WIELKOŚĆ GMIN I POWIATÓW A SPRAWNOŚĆ ICH FUNKCJONOWANIA

**HIPOTEZY WIELKOLUDÓW
I LILIPUTÓW**

Paweł
Swianiewicz
Adam
Gendźwiłł
Julita
Łukomska
Anna
Kurniewicz

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2016

Recenzja:

dr hab. Marian Kachniarz, prof. nadzw. UE (Wrocław)

Redaktor prowadzący:

Michał Zgutka

Redakcja i korekta:

Jerzy Lewiński

Projekt okładki:

Maryna Wiśniewska

Ilustracja na okładce:

Fotolia/attitude1

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o., Warszawa

Publikacja przygotowana w ramach projektu „Wpływ wielkości jednostki samorządu terytorialnego na efektywność jej funkcjonowania” finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2013/11/B/HS4/01695

ISBN 978-83-7383-852-9

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiśłana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa
tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Stanisław Beczek*)

Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, Marki

Spis treści

Słowo wstępne	7
Przedmowa	9

Rozdział 1

Kontekst badania – podział terytorialny	14
1.1. Podział terytorialny Polski i jego geneza	14
1.2. Uwarunkowania demograficzne podziału terytorialnego	17
1.3. Dobrowolne (oddolne) zmiany podziału terytorialnego	21
1.3.1. Spontaniczne inicjatywy lokalne	21
1.3.2. Zmiany inspirowane zachętami ze szczebla centralnego	24
1.4. Podział terytorialny Polski na tle tendencji w krajach europejskich	25

Rozdział 2

Wielkość jednostek samorządu terytorialnego a zdolność do wykonywania zadań publicznych	32
2.1. Wprowadzenie	32
2.2. Planowanie finansowe	38
2.3. Stanowienie prawa lokalnego – orzeczenia nadzorcze wojewody i RIO	51
2.4. Fundusze unijne	52
2.4.1. Dotacje unijne 2004–2014 w budżetach samorządowych	52
2.4.2. Wykorzystanie środków ZPORR 2004–2006	54
2.4.3. Wykorzystanie środków RPO 2007–2013	57
2.5. Dostęp do przedszkoli	58
2.6. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej	61
2.7. Zagadnienie gmin i powiatów „obwarzankowych”	64
2.8. Podsumowanie	69

Rozdział 3

Wielkość jednostek samorządu terytorialnego a koszty wykonywania zadań publicznych	70
3.1. Zależność poziomu wydatków od wielkości JST – w sprawie pewnego rysunku	75
3.2. Wpływ podziałów gmin i powiatów na koszty ich funkcjonowania	85
3.2.1. Reformy terytorialne jako laboratorium badawcze?	85
3.2.2. Wyniki badania – podziały powiatów	91
3.2.3. Wyniki badania – podziały gmin	95
3.2.4. Podsumowanie	99

Rozdział 4

Wielkość jednostek samorządu terytorialnego a demokracja lokalna	101
4.1. Wprowadzenie: kontekst teoretyczny	101
4.2. Wielkość gmin a zachowania wyborcze	107
4.3. Wpływ reform terytorialnych na wybory lokalne	115
4.4. Wielkość gmin a postawy wobec demokracji lokalnej	121
4.4.1. Przegląd wyników badania sondażowego	121
4.4.2. Efekty wielkości – dalsze testy empiryczne	129
4.5. Wielkość powiatów a postrzeganie samorządu powiatowego	139
4.6. Podsumowanie i wnioski końcowe	143

Rozdział 5

Realność ewentualnych reform terytorialnych – doświadczenia europejskie	145
5.1. Reformy gminnej konsolidacji terytorialnej w krajach europejskich w XXI w.	146
5.2. Analiza porównawcza i warunki skutecznych reform terytorialnych . .	158

Podsumowanie i wnioski końcowe	164
--	-----

Bibliografia	172
------------------------	-----

Aneksy	182
------------------	-----

Aneks 1. Brzmienie pytań sondażowych, wykorzystanych do pomiaru postaw wobec demokracji	182
Aneks 2. Źródła zmiennych wykorzystywanych w analizach empirycznych	184
Aneks 3. Gminy i powiaty będące podstawą konstrukcji „jednostki kontrolnej” w analizach metodą <i>Synthetic Control</i> . . .	186